

GRUDA

**Pazite na ime Schicht
in na znamko Jelen!**

Vsaki komad Schichtovega
terpentinovega mila nosi
oba navedena znaka, znana
po skozi 80 let izkušenem
Schichtovem milu Schich-
tovo terpentinovo milo
daje bogato in mehko pe-
no, čisti hitro in štedljivo
Vaše drago perilo.

**Namakati s pralnim praškom
Ženska Hvala, prati s Schich-
tovim terpentinovim milom.**

VSEBINA ZVEZKA 11.

Včlanite se v „Kmetijski prosveti“! — Dan slovanskega kmetijskega gibanja. — F. K.: Strela. — ZVEZDANA: Na grobeh. — VRBANOV: Tožba. — ING. I. Z.: Racionalizacija, intenziviranje, standardizacija. — * * *: Ruske „nestrankarske“ organizacije. — Mlekarska šola v Škofji Loki. — Organizacija. — Kotiček za dekleta. — Razno. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—, Za dijake in vojske Din 20.—, U. S. Amerika Dolar 1.—, Argentina 2 Pes. V podrobnih prodajih stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opreмах
so edino
GRITZNER

ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj DU-
BIED, pisalni URANIA.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

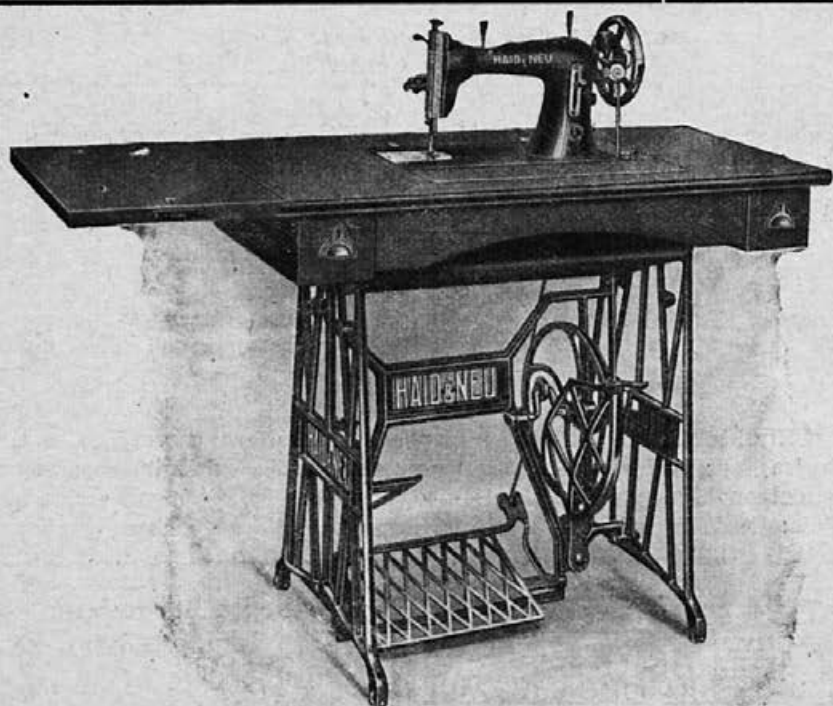
Modni kamgarni

Sportni ševijoti
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. Miklauc „Pri Škofu“

Ljubljana

„HAID & NEU“ šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Zakaj so najboljše in najcenejše „TIVAR“ OBLEKE

Največja in najmodernejša urejena tovarna sukna v Jugoslaviji je organizirala svoj konfekcijski oddelek „TIVAR“ tako, da pridejo njene obleke direktno v roke kupca — konsumenta za najnižjo tovarniško ceno, kakor razvidite iz naših cen. Po Jugoslaviji smo tako otvorili okrog 300 naših prodajalen, kjer prodajamo na ta način naše obleke za odrasle in otroke.

Cene smo mogli tako znižati samo zato:

1. KER mi izdelujemo volneno sukno v lastni tovarni.
2. KER izdelujemo obleke iz tega blaga na modernih ameriških strojih iz lastnega blaga v lastni delavnici, ki je urejena tako, da izdelamo na dan več sto oblek. Stroji so tako izpopolnjeni, da se obleka v najkrajšem času izgotovi po najnovejšem kroju.
3. KER mi teh oblek ne prodajamo predprodajalcem in trgovcem, ampak direktno kupcu — konsumentu po naših prodajalnah, v katerih se ne sme nobena obleka prodati dražje, kakor je originalna cena, ki je pritrjena na vsaki obleki.
4. KER mi izdelujemo vse to doma v Jugoslaviji, nam ni treba plačati nobene carine, prevoznine in nobenih provizijskih stroškov

Iz tega razvidite, koliko stroškov smo od oblek odbili, ki jih vi plačujete, če kupujete obleke pri drugih trgovcih. Vi plačate najprej carino, potem različne procente zastopnikov, potem dobiček veletrgovca ter malega trgovca, ki vam blago prodaja, dalje morate plačati delo, ki stane na naših strojih malenkost. Koliko je vsaka obleka pri nas cenejša, lahko izračunate sami, če primerjate **naše cene** z onimi, ki ste jih plačevali do sedaj za svoje obleke.

Cene „TIVAR“ oblek so sledeče:

Za odrasle vsake velikosti	od Din 240 do 290
Kamgarn obleke razne	Din 490
Kamgarn obleke črne in modre	Din 790
Športne obleke	Din 330
Suknene hlače	od Din 89 naprej
Jahalne hlače, volneni struhs	Din 150
Zimski površniki	Din 300
Raglan za odrasle	Din 450
Raglan za dečke	Din 390
Obleka za dečke od 3—6 let	Din 110
Obleke za dečke od 7—10 let	Din 130
Obleke za dečke od 11—15 let	Din 200

Naša trgovina v Ljubljani

Ivan Kos, družba z o. z.

Sv. Petra cesta števil. 23 in Celovška cesta števil. 63.

V Kranju: Glavni trg 101.

Fantje in dekleta ter vsi prijatelji „Grude“!

Vsak mesec je prihajala Gruda med vas z namenom, da vas razvedri in uči, da vam poroča kaj delajo in kako napredujejo naši fantje in dekleta po svojih društvih, da vam svetuje v tem ali onem vprašanju, da budi kmetsko samozavest in širi kmetijski pokret, kot temelj napredka kmetsko-delavskega sloja ter ž njim države.

Lep namen je imela Gruda in velika je njena naloga. Vprašanje je le, če jo je vršila dobro in uspešno in če jo ne bi lahko vršila bolje?

Ni nam treba mnogo premišljati, da ugotovimo, da bi lahko bila Gruda boljša in da bi tako svoje delo vršila uspešneje in hitreje. Da jo spravimo na odgovarjajočo višino je predvsem potrebno sodelovanje vseh zavednih bralcev.

To uvidimo in zato ne ostanimo pri besedah, ker treba nam je dejanj — zgrabimo za delo vsi in takoj rekoč:

HOČEMO BOLJŠO „GRUDO“!

Zato ji bomo pridobili novih naročnikov — vsak vsaj enega, da dosežemo ono število naročnikov, ki je potrebno, da bo „Gruda“ taka, kot si jo želimo.

Na delo torej! Ne oklevajmo in ne premišljujmo predolgo, nego privoščimo potrebno besedo temu znancu, oni prijateljici — vsakomur, ki mu ni žal žrtvovati na leto treh kovačev za duševno hrano, za izobrazbo in napredek kmetske mladine. Poskusimo povsod, kjer se nam nudi prilika — vsi nam gotovo ne bodo odrekli in če pridobimo samo enega, je uspeh tukaj — vsak vsaj enega, smo rekli!

Javite svoje naslove vsi, ki hočete v gornjem smislu delati, da prejmete od upravištva potrebna navodila in bloke.

Tudi tekoče leto niso držali rok križem in dosegli smo mnogo, a ne še zadosti. Še enkrat, še letos zastavimo vse sile na celi črti, samozavestno in odločno in naš naloga bo rešena.

One naročnike pa, ki še niso poravnali naročnine prosimo, da to store takoj, da zopet ne pozabijo in s tem ne ovirajo „Grude“ pri njenem delu in napredku.

UPRAVIŠTVO „GRUDE“

Cankarjevo nabrežje 5.

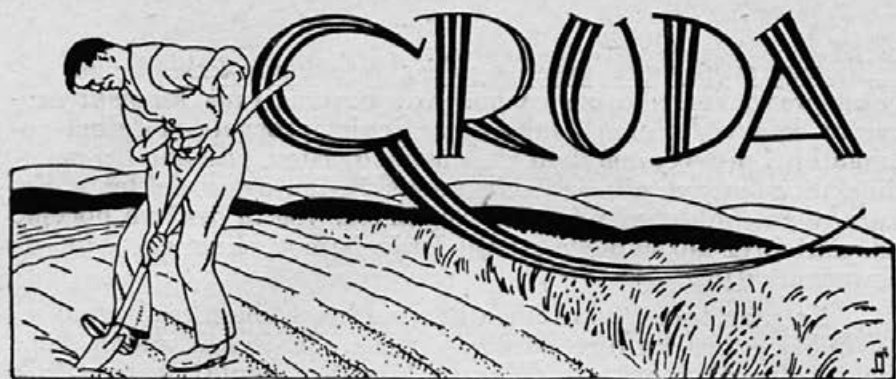

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Včlanite se v „Kmetški prosveti“!

Dragi tovariš, draga tovarišica!

Današnja doba mora nujno imeti za cilj, da izобрази, posebno da izобрази tudi politično, široke vrste narodne mladine, da bo ta zrela, ko bo pozvana k sodelovanju v upravi in vodstvu države. Do takrat morajo vsaj mlajši natančno spoznati narodne, državne in svoje stanovske interese.

Ustanavljamo društvo kmetških prosvetnih delavcev „Kmetška Prosveta“, ki bo skušalo vzgojiti in izobraziti kmetško ljudstvo, posebno pa naraščaj v značajne, splošno in strokovno izobražene osebnosti, v koristne državljanke in sposobne člane raznih zadrug, kmetških organizacij in javnih ustanov sploh, in ki bo v tem cilju seznanjala kmetško ljudstvo, posebno pa naraščaj, z interesi podeželskega, kmetškega in delavskega ljudstva.

„Kmetška Prosveta“ bo torej imela pri svojem izobraževalnem in vzgojnem delu pred seboj določen cilj: osposobiti poedinca, da se bo znal samostojno boriti za spoznane narodne, državne in za svoje stanovske interese. Le kdor bo poznal te interese, ne bo nasedal demagogiji koristolovcev, le kdor bo imel potrebno vzgojo in izobrazbo, bo lahko sodil, kdo dela v interesu naroda in države ter v interesu njegovega sloja in stanu, kdo pa iz osebnih razlogov te interese zanemarja.

Z organizacijo kmetških prosvetnih delavcev, z organiziranim njihovim delom hočemo v duhu kmetškega gibanja in po na-

čelih tega svetovnega gibanja dati slovenskemu kmetskemu človeku pravo kmetsko izobrazbo. Kot organizirani kmetski prosvetni delavci hočemo s tako usmerjenim prosvetnim delom pomagati pri prosvetnem delu vseh naših društev, posebno pri omladinskih in prosvetnih društvih kmetskih fantov in deklet, v Sokolu, v gasilnih društvih, v zadrugah itd. Vsa ta društva hočemo združiti brez formalnega ujedinjenja istih v skupnem duhu in skupnem cilju.

Na plan torej, kdor čuti duha velikega kmetskega gibanja! Ta duh zahteva kulturo naroda v njegovih širokih vrstah, hoče torej kulturo kmetske in delavske hiše. Kot ugotavlja pravilnik za kmetske sokolske čete pa ni kulture brez gospodarskega blagostanja kmetske in delavske hiše, a blagostanja te hiše ne more biti, če kmet in delavec ne poznata svojih interesov, če se za svoje interese ne znata boriti. Kultura in napredek našega naroda in države je torej predvsem odvisen ravno od blagostanja in kulture kmetske in delavske hiše in je zato kmetsko gibanje narodna in državna potreba. Posebno pa je to gibanje življenjska potreba nas Slovencev, kajti slovenske kulture ne more biti brez kulture naše vasi in le ta kultura more rešiti naš razkosani narod pred poginom in ga osposobiti za sodelovanje z ostalimi Jugoslovani pri izgradnji jugoslovanstva.

Dragi tovariš, če si pripravljen pri tem prosvetnem delu sodelovati in imaš za to potrebne sposobnosti, te pozivamo, da se takoj včlaniš v „Kmetski Prosveti“. V tem društvu hočemo organizirati vse kmetske prosvetne delavce. Društvo bo dolžno, da Ti pomaga, da se za prosvetno delo tudi Ti še bolj vzgojiš in izobražiš, da Te podpira gmotno in duhovno pri prosvetnem delu. Ako si pripravljen pridružiti se vrstam mladih ljudi, ki se zbirajo v „Kmetski Prosveti“, in delati v duhu, kakor gori navedeno, priklasi se za člana na naslov: „Kmetska Prosveta“ Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5. Vse drugo, kar bo potrebno, bo sledilo.

Zdravo!

Pripravljalni odbor društva „Kmetska Prosveta“:

Dr. Riko Fux, podpredsednik,	Dr. Janže Novak, predsednik,
Milan Mravlje, blagajnik,	France Gerželj, tajnik,
Valentin Janhar, Alojz Šimenc, Ciril Kovač, Branko Alujevič, Francè Kovič,	
Čuček Joso, Marija Novakova, Zoranka Čučkova, Rezika Aličeva,	

V Ljubljani 15. novembra 1930.

Dan slovanskega kmeškega gibanja.

Kar razumemo mi pod kmeškim gibanjem, to označujejo Čehi in drugi narodi z besedo „agrarizem“. Pod kmeškim gibanjem razumemo socijalno gospodarska načela, ki so vam iz kmeškega tiska že poznana; ta načela imenujemo kratko kmeško idejo; dalje agitacijo za to idejo ter organizirano delo za ureditev današnje družbe po teh načelih.

V svetovni vojni je spoznal kmet važnost kmeškega dela za človeško družbo. S tem je spoznal tudi važnost zemlje in važnost svojega stanu. Uvidel je, da je kmeški stan temeljni stan — ne zato ker je najštevilnejši, temveč zato ker proizvaja najnujnejše proizvode — živila — in ker kmeško ljudstvo ohranja in pomnožuje človeštvo s telesno in duševno zdravim naraščanjem. Kakor so se iz kmeškega stanu razvili vsi drugi stanovi, tako se vsi drugi stanovi vračajo med kmete, če nimajo pogojev za obstanek. Eden glavnih pogojev za obstanek drugih stanov pa je zopet sposobnost kmeta, da kupuje proizvode drugih stanov in se poslužuje uslug, ki jih nudijo drugi stanovi. Iz vsega tega sledi, da je temeljni stan kmeški stan.

Vsled tega spoznanja hoče biti kmet v družbi upoštevan in hoče imeti pri vodstvu javnih ustanov in državne politike svojo odločilno besedo. Gospodarska politika države mora z ozirom na temeljnost kmeškega dela stremeti za tem, da bo to delo prinosno. Prinosnost kmeškega dela pomeni blagostanje za kmeško hišo. Taka hiša je potrošač vseh izdelkov in vseh kulturnih pridobitev ter vzdržuje s tem v blagostanju tudi vse druge stanove. Tudi današnja gospodarska kriza nas uči, da pomeni siromaštvo kmeta — siromaštvo vseh, nizko kulturno stanje vasi — nizko kulturno stanje naroda v celoti.

Posebno kultura slovanskih narodov je v prvi vrsti kultura njihovih vasi. Nam je dala kmeška hiša vse naše velike može. Vse naše velike kulturne tvorbe so namenjene kmeški hiši. Tudi vse naše velike ustanove služijo kmetu in so ponosne, kadar stopi kmeška noga v njihovo svetišče. Zato smo tudi slovanski narodi začeli prvi organizirati kmeško ljudstvo in kmeško mladino, da bo kmet organiziran tudi politično, kajti njegov politični vpliv v državi je nujno potreben, če hočemo, da državna politika, posebno gospodarska, ne zgreši svoje prve naloge: skrbeti za prinosnost kmeškega dela, ker je od te prinosnosti odvisno naše splošno blagostanje in

naša narodna kultura. Za blagostanjem in za narodno kulturo pa stremljamo danes vsak narod kot za svojim najvišjim ciljem.

Prva politična zahteva kmetskega ljudstva je, da mora na naši zemlji živeti čimveč samostojnih kmetov, ki tvorijo kmetško demokracijo. Zato zahtevamo s tega razloga kakor tudi iz razloga pravičnosti in gospodarske smotrenosti, da je zemlja lastnina tistega, ki jo obdeluje. To zahteva naša kmetška socijalna pravičnost. Razdelitev zemlje po tem načelu pa pomeni tudi to, da od naše zemlje živi čim več slobodnih ljudi kulturno življenje, da ima čim več sinov našega naroda svoj dom in svojo domovino, kjer hoče v miru ustvarjati in se razvijati. V tej vezanosti našega kmeta z zemljo je koren pravega domoljubja in miroljubja, ki ga današnji svet tako potrebuje.

Toda, če tudi je kmet lastnik zemlje, mu to lastništvo ne služi izkoriščanju bližnjega, temveč pomeni lastništvo zemlje za našega kmeta samo sigurno priliko za delo. Cene kmetških proizvodov so samo, največkrat zelo beraška, mezda za kmetško delo. Kmetški kapital v obliki malih kmetij ne daje po drugih prigaranih, to je kapitalističnih zaslužkov. Zato se kmet zлага z delavcem, ko oba zahtevata pravično plačilo za svoje delo in nastopata oba složno za tako ureditev industrijske proizvodnje in trgovine, ki ne izkorišča kmeta in delavca, vsled česar se kmet obenem z delavcem bori, da se spravi vsa ta podjetja v združeno obliko.

Vse te misli morajo postati ne samo zahteva, temveč vera vsakega kmeta in delavca. Vsak kmet in delavec mora postati apostol teh idej in borec za zmago teh načel. Da te ideje vseje v dušo slehernega našega človeka, prireja v „Zvezi slovanske kmetške mladine“ organizirana slovanska mladina dneve slovanskega agrarizma, slovanskega kmetskega gibanja. S tem gibanjem prevzema slovanski kmet na sebe nalogo, da pomaga do zmage tem načelom ne samo v svojih državah temveč na svetu sploh. Tako hoče slovanski kmet reševati s svojimi kmetškimi načeli svetovno gospodarsko in svetovno socijalno krizo, ki pretresa danes vse človeštvo.

Našim čitalcem,

ljubiteljem lepih povesti sporočamo, da bo z januarjem 1931 pričela izhajati v „Grudl“ zgodovinska povest

„Božja sodba“

izpod peresa odličnega pisatelja Jože Lavrenčiča, ki je spisal tudi povest „Pereči ogenj“.

Dobrotna roka ga je objela in padlo je z njega težko breme življenja...

F. K.:

Strela.

(Dalje.)

Jesen je prišla v deželo. Na skrivaj, da jo je komaj kdo prav opazil. Kar čez noč je drevje orumenelo in gozd za vasjo se je čudovito lepo preoblekel. Če si se, kadar je bilo lepo vreme, tako pod večer ozrl iz vasi gori proti hosti, se ti je nudil krasen razgled na ognjeno rdečo sipino nad Ahčovo hišo in na tisto osamljeno brezo gori na robu oblito z rdečo zarjo.

Včasih pa je deževalo po več dni skupaj. V takih dneh je objela vso vas taka puščoba, da je izgledalo, kot da je vsa vas izumrla.

Majda je čakala Janezovega pisma. Že teden dni je preteklo odkar mu je pisala drugo pismo, vendar še vedno ni dobila odgovora.

— Prečudno! si je mislila in čakala in čakala lepe, dobre besede. Pa te besede ni bilo.

V vasi se je raznesla novica, da gre stari Stuškovki proti koncu. Zadnje čase se ji je začelo blesti in že skoro teden dni ni nikogar več spoznala. Doma so bili vsi obupani. Nihče ni vedel kaj

početi. Vse je stalo na glavi. Včasih se je sicer zgodilo, da se je bolnica za trenutek zavedla, povprašala po tem in onem, največkrat je klicala Janeza. Že nekajkrat so poslali po gospoda, vendar je ni mogel nikdar izpovedati. Izba je bila vedno bolna sosedov, posebno žensk, ki so tolažile Tončko in Mico. Ko so odhajali, so si govorili, da bi bilo najbolje da bi čimprej prestala. Kajti res je bilo, da je vse delo domala popolnoma stalo, da sta Tončka in Mica kar vidno hirali in da je bila še živina v hlevu večkrat lačna kot sita.

Majda je zadnje čase začela bolj poredko zahajati k Stuškovi, ker je bila vedno preveč zamačnjena sama vase in se je nerada pogovarjala z drugimi.

Kovala je čudne načrte. Dostikrat so ji rojile po glavi take misli, da se je ob njih kar zgrozila. Toliko je tuhtala in se morila, da je bila pripravljena na vse. K vsemu temu težkemu in morečemu razpoloženju je pomagalo poleg vseh drugih okoliščin še vreme, ki je bilo te zadnje dni za čudo puščobno in zoprno. O Janezu je mislila najrazličnejše stvari, samo tega ne, da bi jo pozabil, ali se kako drugače odvrnil od nje. Kakor je bila žalostna in nejevoljna je vedno našla v sebi kak vzrok, kak izgovor, ki je opravičeval Janeza in njegovo molčečnost.

Končno je le dobila pismo.

— Majda!

Težko je in jaz ne vem kaj storiti. Poleg tega moram sedaj toliko misliti na dom, da mi ostane zate zelo malo časa. Saj veš kako je. Mati so na smrtni postelji. Uredi vse tako, da bo prav. Z menoj sedaj ne moreš računati, jaz moram rešiti dom.

Nič pozdrava, nič podpisa.

V Majdi se je vse zrušilo.

Poslednji upi, poslednje nade in pričakovanja, vse, prav vse se je razpršilo v nič, v neskončno gorje, v neskončno žalost.

— Pa saj tega ni pisal Janez. Kam je šla njegova ljubezen? Če je tako, je nikoli ni bilo. Ne, ni je bilo. Janez! Janez! zakaj si me tako ogoljufal!

— Te sramote ne preživim nikdar. Kaj bodo rekla dekleta, kaj domači! Pa kaj — mar mi je vse to! Sama, sama ne maram tega.

Malo, da se ji ni začelo blesti.

Bila je sobota popoldne. Stopila je v cerkev, da bi pomolila. Pa ni mogla.

— Kaj bi. Saj je preneumno. Če bi bil kje kdo, ki bi mi hotel pomagati, bi to lahko že davno storil. Pa ga ni!

Potem se je nasmehnila in šla iz cerkve.

Šla je na polje. Po slovo. Prišedši do kozolca, kjer sta ležala zadnji večer predno je Janez odšel, je obstala. Zazeblo jo je. Spomnila se je, kako ji je Janez odblekel suknjič, kako jo je objel. Vsega se je spomnila. Razjokala se je nad temi spomini, ki so bili sedaj tako žalostni. Zdaj ni bilo Janeza, da bi jo ogrnil, da bi jo objel.

Bil je že trden mrak, ko se je vrnila domov. Ko so molili je molčala. Ni mogla odgovarjati.

Drugi dan je bilo nebo oblačno in dan neznansko pust. Dasi je bila že jesen, se je včasih zabliskalo in zagrmelo.

Iz vseh hiš so prihajali praznje oblečeni vaščani in se odpravljali k maši. Že ko je drugič pozvonilo je stopila iz hiše Majda. V svoji najlepši obleki, blede, z žalostjo, ki ji je sijala iz oči, je bila v resnici kakor nevesta.

Pa ni šla v cerkev. Tam ni bilo utehe. V hosto je šla, med golo drevje, med suho, ovelo listje.

Kot da bi se ji nekam mudilo, kot da bi imela pred sabo še dolgo pot, tako je hitela. Komaj je minilo četrť ure, je bila že na robu. Tam se je ustavila in se malo oddahnila. Potem je šla po robu do Ahcove sipine, kjer je delo ta dan počivalo. Drugače so vedno raztrelevali kamenje in kopali pesek.

Pogledala je v globino. Stena je bila visoka nad sto metrov, vendar se ji je zdela globina danes neverjetno plitka.

Zdrznila se je.

— Kaj, če bi še potem ne bilo vsega konec?

V daljavi je zagrmelo.

Majda je stopila čisto na rob sipine. Še enkrat je hotela pogledati proti vasi, proti domu, na njive in na kozolec v polju, — pa ni videla ničesar več. Zvrtelo se ji je. Pred seboj je zagledala Janeza, stopila je korak naprej, da bi ga objela, pa ji je zmanjkalo tal.

Maša je minila.

Ljudje so hitro odhajali na svoje domove, kajti nebo se je tako stemnilo, da je bilo vsak hip pričakovati plohe. Tedaj je nenedoma močno zagrmelo, in ljudje so videli, kako so se odtrgale skale v Ahcovi pečini in se zrušile v globino.

Majdo je skoraj popolnoma zasulo. Izpod prsti in kamenja ji je gledala samo glava in leva roka.

Isto nedeljo je umrla tudi stara Stuškova. Ko je Janez, ki so ga oprostili od vojakov, prišel na pogreb, so mu takoj povedali, da se je Majda ponesrečila, kajti pravega vzroka njene smrti ni vedel nihče.

Janeza je zapeklo v duši. On edini je zaslutil, kaj se je zgodilo.

* * *

Zdaj stoji na robu sipine lesen križ z napisom:

Tukaj se je ponesrečila

Marinkova Majda, stara 22 let.

Na križ je pritrjena majhna polica, na kateri leže često sveže rože.

Konec.

Jesenski vetrovi.

Zvezdana:

Na grobeh.

Vrba žalostinka plaka,
žalostno poveša veje.
Skozi goste dolge liste
se brezskrbno solnce smeje.

Vseokrog sami grobovi.
Tisoč src v njih temi sniva,
tisoč živih src nad njimi
svojo žalost v solze zliva.

O, ne plakaj nad grobovi!
Ti začasni spomeniki
so, al' mali, al' veliki,
le minljivosti glasniki.

Vrbanov:

Tožba.

Oj mili moj domači kraj!
 O, tužni ti slovenski raj!
 Ti morje, ki šumiš glasno,
 ki nekdanj naše si bilo.
 Kjer bistro tečejo vode,
 kjer se visoke pno gore.
 Gozdovi bujni kjer šume,
 ravnine cvetne kjer leže,
 kjer naše se vasi bele,
 kjer dedje naši v grobih spe.

V grobeh nam dedje jočejo
 od žalosti vzdihujejo
 ker tujec zdaj tepla njih rod,
 ker tujec zdaj mu je gospod.
 Je morje burno kot vihar
 ob zemljo buta vdar na vdar.
 Ki prej je čuvalo naš rod
 zdaj nosit mora tujčev brod.
 Se v morju kapljice iskre,
 vanj moje padajo solze.

Ing. I. Z.:

Racionalizacija, intenziviranje, standardizacija.

Vsepovsod čujemo tožbe: Kriza je. Ni denarja. Tako tarnajo vsi sloji prebivalstva pri nas, tako tarnajo tudi povsod drugod. Kmetje ne morejo prodati svojih pridelkov, kolikor jih pa morejo prodati, pa jih morajo dati za tako nizko ceno, da često ne morejo kriti niti pridelovalnih stroškov. Isto se dogaja tudi obrtnikom, industriji in delavcem. Največji odjemalec obrtnih in industrijskih izdelkov je kmet. Če ta nima denarja, se pri kupovanju omeji samo na najnujnejše. Posledica je, da fabrike ne morejo spraviti v denar svojih izdelkov in odpuščajo delavce. Tako nastaja brezposelnost. Brezposelni nimajo denarja, zato tudi oni manj kupujejo. To je nov vzrok, da kmet težje prodaja svoje pridelke. Tako vidimo na eni strani preobilico kmetijskih pridelkov združeno s pomanjkanjem industrijskih izdelkov, na drugi strani pa zopet obilje industrijskih izdelkov in pomanjkanje hrane. To razmerje ni zdravo. Ljudje poskušajo na razne načine rešiti krizo, uspehe pa bo pokazala šele bodočnost. Gotovo je, da jih ne bo lahko doseči.

Pri nasvetih za reševanje kmetijske krize v naši ožji domovini čujemo vedno pogostejše besede: racionalizacija, intenziviranje proizvodnje, standardizacija, slišimo pa tudi klice po zmanjšanju proizvodnje. Koga naj poslušamo? Kdo ima prav? Da si zamoremo predstaviti, kaj kdo pri tem hoče, moramo najprej dognati, kaj te besede pomenijo. Racionalizacija pride od latinske besede ratio, ki pomeni toliko kakor razum, pamet. Racionalizirati kako podjetje pomeni postaviti to na razumno, zdravo podlago, dati mu zdrav te-

melj. Podjetje pa ima zdrav temelj tedaj, če je urejeno tako, da svojemu namenu najbolj odgovarja. Pri racionalizaciji kmetijstva mislimo v prvi vrsti na posamezna gospodarstva, potem pa tudi na vsa ta gospodarstva skupaj kot na celoto. Svrha vsakega gospodarstva, torej tudi kmečkega, pa je, da daje gospodarju neki dobiček. Čim bolj ustreza temu namenu, čim večji dobiček daje, tem bolj je racionalizirano. Racionalizacija torej stremi za tem, da poveča dobičkanost posameznega podjetja ali gospodarstva. Ker pa nihče ni popolnoma neodvisen od svoje okolice, ampak je odvisen od družbe, v kateri živi, je potrebno, da svoje podjetje racionalizira tako, da ne škoduje okolici, s katero tvori višjo družabno enoto. Zato je s stališča celokupnosti racionalizacija dosežena šele tedaj, kadar ima tudi celota večji dobiček, ne pa samo posamezniki na škodo drugih.

Drugi pojem, ki ga prav pogosto srečujemo, je intenziviranje proizvodnje, nasprotje pa je ekstenziviranje. Oba ta izraza se nanašata predvsem na način izkoriščanja zemlje. Intenziven pomeni toliko kakor zgoščen, močan, ekstenziven toliko kot raztegnjen, slab. Mi pravimo: to posestvo je intenzivno obdelano, če se pri obdelavi istega potroši mnogo kapitala in dela na edinici površine, n. pr. če se zemlja globoko obdela, dobro gnoji, če se sadeži skrbno negujejo itd. Nasprotno pa pravimo: to zemljišče je obdelano ekstenzivno, če se porabi na edinico površine malo dela in malo kapitala, n. pr. če se zemlja ne gnoji, malo ali nič ne obdeluje, če se pridelujejo sadeži, ki zahtevajo manj truda in pažnje, če se ne skrbi za izboljšanje zemlje itd.

Intenzivnost in ekstenzivnost sta torej dva pojma, ki povesta, kako se izkorišča zemlja, močno ali slabo. Ne povesta pa nič o tem, dali se na ta ali oni način doseže večji dobiček. Od lege posestva in splošnih razmer je odvisno, kaj je racionalnejše, pametnejše, obdelovati zemljo intenzivno ali ekstenzivno. Pri intenzivnem obdelovanju so pridelki veliki, toda tudi stroški so visoki. Ako gre intenzivacija predaleč, lahko stroški daleč presegajo vrednost pridelkov. Prigospodari se izguba. Tako intenzivno gospodarjenje ni racionalno. Drugače pa je, če se z intenzivnejšim obdelovanjem povečajo dohodki bolj kakor stroški; v takem primeru je intenziviranje na mestu. Pri ekstenzivnem obdelovanju so pridelki majhni. Toda tudi stroški so majhni. Ker pa nihče ne živi popolnoma zase, in ker vsega ne pridelamo doma, temveč je vsakdo v večji ali manjši meri navezan na sočloveka, na družbo, ima vsak izdatke, ki niso v zvezi z zemljo. To so izdatki za obleko, za iz-

obrazbo, za zabavo, za zavarovanje itd. Imenujemo jih na kratko splošni izdatki. Splošni izdatki, ki ne izvirajo iz človekovega razmerja do zemlje, rastejo. Dogaja se, da oni znašajo več, kot pa znašajo celotni dohodki od gospodarstva obdelanega po ekstenzivnem načinu. V takem primeru si mora človek poiskati vir večjih dohodkov. Ker je zemlja omejena in je ne more človek dobiti poljubno velik nov kos, mora obdelati ono, kar jo ima, skrbneje, intenzivneje, da si zagotovi več dohodkov. S samimi dohodki pa mu še ni pomagano. Imeti mora tudi večji dobiček, ker samo s tem more poravnati večje splošne izdatke. Intenziviranje svojega gospodarstva mora izvesti racionalno, umno.

Potrebe, oziroma težnja potrebam zadostiti, silijo človeka k temu, da si išče dohodkov. Tudi nas silijo potrebe k intenziviranju našega gospodarstva. Ne sme pa biti to intenziviranje izvedeno na slepo, samo zato, da je nekaj, pač pa mora biti izvedeno tako in zato, da bo nekoč boljše. Vsako intenziviranje, ki ne da niti privatniku niti družbi dobička, je zgrešeno, odveč. Že prej sem omenil, da ni vsako intenziviranje racionalno, temveč samo ono, ki da dobiček. S tem je pa že tudi rečeno, da so postavljene intenziviranju gotove meje, ki jih ne smemo prekoračiti. Kakor so različne posamezne kmetije, tako se tudi meje intenziviranja od slučaja do slučaja spreminjajo in ni mogoče podati tozadevno nekih receptov.

Meje intenziviranja so podane po splošnih okolnostih, ki vplivajo na gospodarsko proizvodnjo. V glavnem moremo te okolnosti razporediti tako-le:

1. Nadmorska lega postavlja čisto določene meje. Čim višje leži posestvo, tem manj kulturnih rastlin stoji zemljedelcu na razpolago, da z njimi izkorišča svoje zemljišče. Tudi prisojna in senčna lega v isti višini se že zelo razlikujeta. V višinah čez 1000 m uspevajo samo še jarine in trava.

2. Padavine so činitelj, ki na mnoge kulture odločilno vplivajo. Intenzivno travniško gospodarstvo brez zadostnih padavin je mogoče samo, če so na razpolago naprave za namaknje.

3. Zemlja sama nudi različne možnosti intenziviranja. Večnoma vsa naša zemlja je sposobna dati več, kakor pa danes daje.

4. Melioracije, predvsem odvodnjavanje, so v stanju, marsikje pripomoči do intenzivnejše kulture.

5. Z umetnimi gnojili si more pomagati vsako gospodarstvo pri povečanju pridelkov. Njihovi uporabi pa je stavljena meja v ceni. Čim je nabavna cena umetnih gnojil višja, kakor pa je prič-

kovana vrednost povečanega pridelka, postane njihova uporaba nerentabilna, neracionalna.

6. Uporaba boljšega semena lahko znatno poveča pridelek in tudi čisti dobiček. Z boljšim semenom se more rastlinska proizvodnja najhitreje in najceneje intenzivirati.

7. Z boljšimi pasmami živine se da gospodarstvo intenzivirati samo v toliko, v kolikor je na razpolago boljša krma, ki je za razvoj občutljivejših živali neobhodno potrebna.

8. Kulturna stopnja posameznikov, kakor tudi celih narodov omejuje intenziviranje. Tu prihaja odvisnost poedinca od celote prav posebno do izraza. Ako je kulturna stopnja prebivalstva nizka, se ne more nikomur poveriti delo, ki zahteva posebno pazljivost in točnost (n. pr. izvedba poskusov, mlečna kontrola, uporaba nekaterih strojev itd.). Pospeševanje gospodarstva je splošno tem težje, čim bolj je ljudstvo zaostalo v kulturnem razvoju, zlasti ako ljudstvo ne zna čitati. Pri analfabetih se more propaganda vršiti samo s predavanji, medtem ko jim je pisana beseda nedostopna. Ustmena propaganda pa je tem težja, čim redkejša je pokrajina naseljena in čim bolj oddaljena so naselja.

9. Kredit stavlja intenziviranju meje najprej z višino obresti, ki se zanj zahtevajo, potem pa tudi z načinom, kako se more do njega priti. Po svrhi, v katero se kredit rabi, mora biti več ali manj cenejši od kredita, ki se splošno uporablja v trgovini, ker kmetija ni v stanju obrestovati tako visoko kot trgovina. Tudi pri nizki obrestni meri se zemljedelec ne more posluževati kredita, če mu je težko pristopen. (Kredit na premično imetje na Francoškem!) Za kmeta je najpriljavnejši zadružni kredit.

10. Na možnost intenziviranja in organizacijo kmetijske proizvodnje odločilno vplivajo cene pridelkov. Te so odvisne od svetovne tržne cene. Prehodno postajajo posamezne zemljedelske panoge radi svetovne konjunktura nerentabilne. Zato jih je treba opustiti. Taka preureditev je v kmetijstvu mnogo težja in traja mnogo dalje časa, kakor pa v industrijskih podjetjih. Cene kmetovih pridelkov ne padajo vzporedno s cenami izdelkov, ki jih mora kmet kupovati. Ta razlika med cenami zopet podražuje proizvodnjo in zmanjšuje dobiček ter s tem omejuje možnost intenziviranja.

11. Važno nalogo igrajo socialne razmere. Posebno močno vpliva na intenziviranje lastninsko razmerje zemljedelca do zemlje. Kjer zemljedelec ni lastnik zemlje, ki jo obdeluje, je napredek

oležkočen. Če pa mora dajati najemmino v naravi ($\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$) je pa napredek nemogoč.

12. Končno je intenziviranje odvisno od pravne sigurnosti. Kajti če zemljedelec ni pravno zaščiten v uživanju svojih pravic, ne bo ulagal večjega truda in stroškov v gospodarstvo.

Če upoštevamo vse našteje okolnosti, moramo priznati, da imajo oni, ki propagirajo intenziviranje, vendarle prav. Kajti pri vsaki možnosti se priporoča izboljšati gospodarstvo toliko, kolikor se splača. Izboljšanje gospodarstva preko rentabilne meje pa se ne more več imenovati intenziviranje, pač pa zasluži ime olepšavanje.

(Dalje prih.)

Ruske „nestrankske“ organizacije.

Pravi gospodar sodobne Rusije je, kakor smo se prepričali, boljševiška stranka, čeprav v državnih zakonih to ni rečeno. Stranka vse dviga, vodi in kontrolira, izvršuje se pa njena politika potom „nestrankskih“ organizacij, kjer sodelujejo tudi nekomunisti. Videli smo, da poslednji ne morejo odločevati, ampak le pomagajo (četudi pogostoma proti svoji volji in prepričanju) izvrševati boljševiške načrte. Zato se včasih sliši mnenje, da so te nestrankske organizacije brezpomembne in nepotrebne. Seveda, kdor smatra, da je v nestrankski organizaciji umestno udeleževati nestranksko ali, bolj prav rečeno, nekomunistično naziranje, bi se kmalu prepričal, da meče bob ob steno. Ker ni dovoljena nikaka politična stranka izven komunistične, se njihovi nasprotniki ne smejo organizirati in se torej ne morejo kosati s številno in disciplinirano boljševiško stranko. Za nasprotnike komunistov so to res brezpomembne in nepotrebne organizacije, zelo potrebne so pa komunistom, ker so njihovo orodje, njihovi izvrševalni organi.

Najbolj važne take organizacije so zadrage, zveze mezdnic delavcev in državne ali sovjetske organizacije. Menda ni treba razlagati gospodarskega pomena zadrug, radi katerega kmetje in obrtniki vstopajo v nje, za komunistično politiko pa, kakor vemo, ni glavna stvar, da si potom združevanja opomorejo zasebni obrati, za komuniste je to le vaba, na katero naj se vjame samostojni gospodar, da se polagoma organizirajo zadruga velepodjetja, ki bi se pozneje podržavila.

Istotako tudi mezdnik vstopa v svojo zvezo le, da si osigura svoje gmotno stanje, vendar njegova organizacija faktično služi

veliko bolj drugim namenom. Delo se daje predvsem članom zvez, ljudem, ki stalno živijo od mezde, šele če ni organiziranih brezposelnih ljudi, se sprejemajo novinci, ki prej niso živeli od mezde in torej niso mogli biti člani zvez. Kdor torej delo dobi, gleda na to, da na čim prej sprejmejo v zvezo, da bi zaslužek bil bolj stalen. Namen zvez je tudi, voditi pogajanja z upravo podjetij ali celih gospodarskih panog glede delavnih pogojev, sklepati splošne dogovore, ki potem veljajo za vse člane dotične zveze, skrbeti, da se administracija drži delavske zakonodaje in pogojev, na katere je sama pristala, sploh, zastopati gospodarske interese članov. Ker pa je vodstvo gospodarske organizacije, kakor tudi vodstvo zvez v komunističnih rokah, faktično ne more biti globokega nasprotja med njimi. Mogoči so le malenkostni konflikti, v glavnem pa je politika zveznega vodstva popolnoma soglasna z administracijo, ki ima vsled tega lahko stališče pri svojih zahtevah napram delavcem. Sodobni obsežni gospodarski načrti zahtevajo velikih žrtev od delavstva, zato morajo ravno zveze skrbeti, da jih delavci doprinašajo z „navdušenjem“ ali vsaj z večjo ali manjšo potrpežljivostjo. Brez pomoči zvez administracija nikdar ne bi dosegla te discipline, ki se dandanes drži v ruski industriji.

Še bolj važno orodje komunistične stranke je sovjetska organizacija, kajti potom nje komunisti vladajo, njeni odloki so obvezni za vsakega državljana. Prvotno, nižjo stopinjo te organizacije tvorijo vaški in mestni sovjeti (odbori). Člani sovjetov se volijo, volilna pravica pa ni splošna. Razen mladine do osemnajstega leta in umobolnih, ki seveda ne morejo priti v poštev, nimajo volilne pravice trgovci, gospodarji, ki najemajo mezde delavce; ljudje, ki dajejo posojila za obresti; duhovniki; vsi ki so bili pred revolucijo zaposleni pri policiji ali žandarmeriji, višji uradniki carske vlade; častniki in drugi, ki so se udeležili oborožene borbe proti sovjetski vladi; obsojenci, kaznovani z izgubo političnih pravic in še nekateri drugi. Stranka skrbno pripravlja volitve, kaka od nje neodvisna agitacija ali shodi so pa strogo prepovedani. Pač pa sme vsak volilec nastopati proti temu ali drugemu kandidatu, ali pa priporočati svojega, kadar se shod za to skliče. Če stranka vidi, da je kak njen kandidat le preveč neprijeten, da ga ljudstvo naravnost sovraži, ga pravočasno umakne in zamenja z drugim, kar pa nima posebnega pomena, saj mora vsak komunist izvajati politiko stranke. Glasuje se javno, zato si malokdo upa glasovati za nasprotnike komunistov. Ker je na kmetih malo komunistov, je večina vaških sovjetov nekomunistična, včasih celo antikomunistična, kar

pa seveda skriva. V mestnih sovjetih pa imajo komunisti navadno močno večino, gledajo pa na to, da se izvoli na vsak način tudi nekaj „nestrankarjev“, seveda takih, ki bi bili pripravljeni izvajati boljševiško politiko, antikomunist je pa tam redka prikazen.

Zakon obvezuje vsakega odbornika, da poroča volilcem o svojem delovanju. Če niso zadovoljni z njim, ga smejo predčasno odstraniti in izvoliti drugega, kar se pa jako redko zgodi, navadno po inicijativi stranke, če je bil namreč odbornik prenemaren, ali pa ni hotel komunistično delovati. Odborniki ostajajo pri prejšnjem poklicu, odškodnino dobijo le, če vsled svojih dolžnosti morajo zamuditi svoje poklicno delo, plačani so pa izvrševalni organi, kjer je službeno delo trajno. Vsak sovjet se deli na odseke, na primer proračunsko-finančni, kmetijski, združni, zdravstveni, upravni, prosvetni itd., kateri podrobno proučavajo zadeve svojega delokroga in pripravljajo sklepe, ki jih šele plenarna seja potrjuje, v kolikor jih ni spremenila ali popolnoma odklonila. Ker so torej odseki posvetovalni organi, smejo pri njih sodelovati tudi dobrovoljci, katerih nihče ni volil, razni strokovnjaki in sploh vsi, ki se zato zanimajo.

Občine so veliko večje kot pri nas. Občinski izvrševalni odbor se voli na shodu zastopnikov vseh sovjetov občine. Na takih shodih imajo navadno komunisti že znatno večino. Isti shodi volijo tudi deputate za okrožni shod zastopnikov sovjetov, kjer volijo okrožni izvrševalni odbor pa tudi deputate za pokrajinski, vseruski in vsezvezni sovjetski shod (Rusija je namreč sedaj zvezna država in se pravzaprav imenuje Sovjetska zveza, poleg Rusije v ožjem pomenu besede so v zvezi še Belorusijo, Ukrajina, Zakavkazija, Turkmenija, Uzbekija in Tadžikija), kjer se volijo odnosni izvrševalni organi. Mestni sveti pošiljajo svoje zastopnike tudi neposredno na vse sovjetske shode. Prvotni volilec voli torej le vaške ali mestne odbornike, na izid volitev v višje državne organe pa ne more vplivati.

Glavno vlogo igrajo seveda izvrševalni organi, ki pa kljub svojemu imenu imajo tudi zakonodavno silo, zato so tudi izključno v komunističnih rokah, le najemni uradniški personal je deloma nestrankarski, kar pa se na njegovem delovanju malo pozna, ker se vsak nastavljenec boji za svoj kruh in raje uboga.

Pri takem redu seveda nasprotniki komunistov zakonitim potom ne morejo priti do kake veljave. Nekaj vaških svetov, morda kak občinski odbor bi še utegnili dobiti v svoje roke, kar pa nima pomena. Edina pot za njih je upor. Za to se je pa treba dolgo pripravljati, ker je zopet jako težko, ker jim prav pogosto pride na

sled takozvana državna politična uprava — sovjetska politična policija. Imajo pač lastno bogato skušnjo v tajnem delovanju, jih je težko prekaniti. Zato se tudi drži ta diktatura, čeprav so ji tolikokrat prerokovali skorajšnjo smrt.

Mlekarska šola v Škofji Loki.

10. decembra se otvori v Škofji Loki banovinska mlekarska šola, na kateri bo trajal pouk do 10. oktobra 1931. Poset te šole toplo priporočamo našim članom. Zahteva se:

1. Državljanstvo kraljevine Jugoslavije; 2. z dobrim uspehom dovršena osnovna šola in vsaj dveletna praksa v mlekarstvu. Predhodna praksa v mlekarstvu se ne zahteva od absolventov kmetijskih šol z dvoletno učno dobo ali učencev enoletne kmetijske šole z enoletno prakso, vendar pa imajo od teh prednost pri sprejemanju oni učenci, ki izkažejo prakso v mlekarstvu. 3. Starost nad 17 let in ne preko 25 let. 4. Moralna neoporečnost. 5. Pri mladoletnih prosilcih dovoljenje staršev ali njih namestnikov za obiskovanje šole. 6. Popolna fizična usposobljenost za mlekarsko stroko in dokaz, da prosilci ne boleha na tuberkulozi ali kateri drugi prenosljivi bolezni.

Na zavodu uživajo učenci poleg strokovnega pouka tudi vso oskrbo. Šolnina iznosi za celo šolsko leto 1000 Din, vzdrževalnina pa 6500 Din. Obiskovalci zavoda iz dravske banovine so šolnine prosti.

Interesenti, ki želijo obiskovati zavod v prihodnjem šolskem letu, naj vložijo najkasneje do 1. decembra 1930 lastnoročno napisane prošnje za sprejem pri ravnateljstvu Banovinske mlekarske šole v Škofji Loki. Pravilno kolekovanim prošnjam je priložiti te-le dokumente:

1. Domovnico; 2. zadnje šolsko spričevalo; 3. spričevalo o praksi; 4. rojstni list; 5. npravstveno spričevalo; 6. dovoljenje staršev, odnosno njih namestnikov za obiskovanje mlekarske šole (samo mladoletni prosilci); 7. zdravniško spričevalo s posebno izjavo zdravnika, da ne boleha na tuberkulozi ali kateri drugi infekcijski bolezni; 8. izjavo o plačevanju določenih prispevkov za pouk in vzdrževanje z overovljenim lastnoročnim podpisom plačnika; 9. spričevalo o uboštvi, vidirano od pristojne davčne uprave. (To spričevalo prilože samo po zakonu o taksah ubožni učenci).

Na zavodu je za prosilce iz dravske banovine 5 brezplačnih mest in 5 mest za polovično plačevanje vzdrževalnine. Prosilci iz drugih banovin nimajo pravice do teh olajšav, marveč se vzdržujejo na zavodu ali sami, ali pa so štipendisti oblasti, odnosno katerih drugih korporacij.

Vsa podrobnejša pojasnila daje prosilcem na željo uprava Banovinske mlekarske šole v Škofji Loki.

Organizacija

Iz Zveze. Že v zadnji „Grudi“ smo pozvali vsa društva, ki niso še odgovorila na našo okrožnico v 9. št. „Grude“, da naj to čimprej store. Kljub temu pozivu nam še vedno nekatera društva dolgujejo odgovor. To ni prav! Društva naj se zavedajo, da je moči doseči uspehe le v složnem, skupnem delu. Zveza skuša vsakemu društvu tako j ugoditi in zato upravičeno pričakuje tudi od svojih društev, da izpolnijo svoje obveze napram njej in mislimo, da odgovor na kako okrožnico ne spada ravno med najtežje dolžnosti. Toliko v vednost!

V zadnji „Grudi“ smo na kratko javili, da se vrši prosvetno-organizatoričen tečaj še tekom letošnjega leta. Zvezin odbor je sklenil, da se vrši ta tečaj od 1.—7. decembra t. l. v Ljubljani.

Namen tega tečaja je usposobiti čim večje število naših fantov za pridne prosvetne delavce, od katerih bo imelo društvo in vsa okolica gotovo korist. V tečaju bodo zato temu primerna predavanja, ki bodo služila enemu cilju, izobražiti našega kmetiskega fanta.

Predavanja se bodo vršila o sokolstvu, o splošno gospodarskem računstvu, o združništvu, o socialno gospodarskih vprašanjih, o pravnih zadevah, o tisku, o prosvetnem delu, o društvenem poslovanju (naloge posameznih funkcionarjev, kot predsednika, tajnika, blagajnika, knjižničarja itd.), o dramatskih prireditvah, skratka o vsem, kar mora vedeti izobražen kmetiski fant. Seveda bodo predavanja podana v poljudni obliki tako, da bo vsak udeleženec pri primerni pazljivosti z lahkoto sledil.

Razen tega pa bodo udeleženci tečaja imeli priliko ogledati si razne gospodarske in kulturne naprave n. pr. tiskarno, muzej, gledališče, razne tovarne, produktivne ustanove itd.

Vsako društvo ima pravico do enega odnosno dveh mest v tem tečaju, in sicer z ozirom na število članov. Potrebna navodila bodo društva prejela pravočasno.

Ljubljana. Tudi društva v Ljubljanski okolici so uvidela, da je potreba po tesnejšem sodelovanju posameznih društev v istem okrožju nujna in so zato sklenila ustanoviti Ljubljanski pododbor Zveze. Izvolila so nekaj pripravljalni odbor, ki ima nalogo prevzeti funkcije Ljubljanskega pododbora. Temu odboru načeljuje tov. Jože Blaž iz Tomačevega, tajniške posle vodi tovarišica Rezika Alič, katere namestnik je tov. Joško Stražišar iz Notranjih Goric, blagajnik pa tov. Lojze Šimenc iz Beričevega.

Odbor ima nalogo od časa do časa prirejati skupne sestanke članov društev Ljubljanske okolice, predavanja, izlete in druge prireditve, skratka vse, kar utegne služiti živahnemu delovanju teh društev. Ni treba posebej poudarjati, kako velikega pomena je tako sodelovanje, kjer naj se člani raznih društev med seboj spoznajo, navdušujejo in ogrejejo za lepe ideje kmetško mladinskega pokreta. Tako sodelovanje je pa tudi potrebno iz organizatoričnih ozirov — n. pr. neko društvo želi prirediti kak tečaj ali drugo stvar, je pa samo prešibko, zato mu priskočijo na pomoč — poleg Zveze seveda — druga, sosedna društva, ki žive v sličnih razmerah in ki dobro poznajo razmere in prilike društva — prireditelja. To, kar eno društvo ne zmore, zmore več društev z lahkoto. Pa kaj bi naštevali

dalje ugodnosti takega združevanja, saj kdor je dobre volje, to itak razume brez dolgega dokazovanja, kdor pa to noče, ga pa še tako dolga razlaga ne prepriča.

Vabimo vsa društva v ljubljanski okolici, pa tudi posamezne tovariše, kjer še ni našega društva, da se udeležijo v čim večjem številu prireditve tega pododborja. Čas in kraj bo odbor vedno pravočasno sporočil.

Med posameznimi že osnovanimi pododbori naj se začne plemenito tekmovanje, ki bo kmetško mladinskemu gibanju gotovo v korist.

Pripravljalni odbor.

Frankolovo. V avgustu je imelo naše društvo članski sestanek, na katerega je prišel poročat tov. dr. Janže Novak in nam objasniti namen in pomen delovanja — žal, da se niso mogli udeležiti tega sestanka vsi člani radi sezije jesenskega dela. Proti koncu sestanka sta prišla med nas tov. Lojze Fijavž iz društva v Stranicah ter Nace Jekel iz društva v Novi cerkvi.

Koncem septembra pa smo priredili vinsko trgatev z veselico, šaljivo pošto itd. Te naše prireditve so se v prav lepem številu udeležili člani društva iz Stranic. Iz Celja, Vojnika in Konjic pa se je pripeljalo med nas več avtomobilov prijateljev, tovarišev in tovarišic. Razume se, da smo jih bili zelo veseli in želimo, da nas o priliki zopet obiščejo. Veliko veselje in v nekako zadoščenje je pogled pravih prijateljev kmetškega napredka na te zdrave kmetске fante in dekleta, ko se zberejo ob takih prilikah iz vseh mogočih krajev, zdravi, samozavestni in odločni za doseg našega cilja. Vztrajajmo, budimo in organizirajmo — naš pogled v bodočnost je miren in samozavesten.

Odbor.

Dramlje. V nedeljo 12. oktobra je naše društvo „Detelja“ na splošno željo priredilo že drugo veselico — vinsko trgatev.

Z uspehom — tako moralnim kot gmočnim — smo bili prav zadovoljni. Posebno veseli smo bili tudi dejstva, da so prišli ob tej priliki med nas prijatelji in tovariši iz sosedne fare Sv. Jurija ob j. žel., ki so nam gotovo pripomogli k lepšemu uspehu in dobremu razpoloženju, ki je vladalo na tej prireditvi.

Šele sedaj nastopa zopet doba intenzivnejšega društvenega delovanja, ko je kmetško delo v glavnem zaključeno in ima kmetški človek v dolgih zimskih večerih več prostega časa. Pripravljamo se na društveno delo z vnemo in veseljem in upamo, da se nam ne bo moglo očitati, da smo zimo prespali.

Odbor.

Novo mesto. Že dolgo se je opazalo, da se moramo tudi mi Dolenjci tesneje oprijeti zastave kmetškega pokreta. V avgustu se nas je zbralo v Novem mestu nekaj fantov iz različnih krajev Dolenjske, da se dogovorimo, kako organizirati pododbor Zveze v Novem mestu, ki bo imel nalogo buditi in širiti kmetško misel po lepih dolenjskih vaseh. Znašlo se je dovolj odločnih in zanesljivih fantov. Ob tej priliki sta prišla med nas tovariša dr. Janže Novak in Jože Bradač. Dogovorili smo se o vsem potrebnem, začeli smo z delom in upajmo, da se v kratkem vidimo na ustanovnem občnem zboru, na katerega vabimo vse fante, ki so voljni aktivno delati na tem, za kmetški napredek prevažnem polju. Istotako zelo želimo, da pridejo ta dan med nas tudi naši starejši tovariši in prijatelji kmetске mladine, ki so pripravljeni pri tej važni naši nalogi nas podpirati. Kdor si želi kakršnikoli pojasnil in navodil glede tega pododborja naj se obrne na Zvezo kmetških fantov in deklet v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 5.

Pripravljalni odbor.

Mano:

GOSPODINJSTVO.

Uporabnost limone. Vse premalo uvažujemo koristnost in uporabljivost limon, ki vsebujejo 9% citronove kisline. V kuhinji uporabljamo sok limone mesto kisa, kar je posebno priporočljivo za bolne na želodcu. Pravtako je limonin sok priporočljiv pri negi telesa in zdravja. Predvsem za grgranje. Vsakdanja uporaba limonovega soka pri negi kože nam da lepo polt. Sok ene limone zmešamo s polovico beljaka, ki smo ga stepili v sneg, eno noževno konico soli in eno žličko kolinske vode. To zmes namažemo na lice pred spanjem, drugo jutro bo naš obraz bel, nežen in svež. Ozeble roke namažemo in natremo večkrat z sokom limone.

Pri krvavenju iz nosa je priporočljivo sredstvo vsrkavanje limonovega soka v nosnice. Otrokom naj se sok razredči z vodo.

Limonin sok v skodelici vroče črne kave prežene glavobol — pa tudi mačka po prekroani noči.

Za nervozne in na srcu bolne priporočamo pitje sladke hladne limonade pred spanjem. Vroča limonada iz pol limone in 3 žličk sladkorja povzroči potenje. Zato je izborno sredstvo proti prehladu.

Iztisnjena limonina lupina se porabi v gospodinjstvu za snaženje bakrene posode, pa tudi za čiščenje madežev, ki smo jih dobili pri lupljenju sadja in krompirja na rokah. Z limonovim sokom odstranimo tudi madeže od črnila z rok in s perila. Že gnile limonove lupine odganjajo mravlje, ki so se vgnezdile v našem stanovanju.

Kako odpravim iz kuhinje ščurke. Opazila sem, da imajo v mnogih kmet-skih hišah ta neprijetni mrčes. Gospodinjam niso prav nič v čast in skoraj vselej je vzrok malomarnost in površnost, ako se te nadlege ne rešimo (Seveda jih poznajo in redé tudi mestne gospodinje; zanje, ki imajo več časa, je ta ugotovitev še bolj žalostna!) Predvsem je tu potrebna snaga. Zvečer shrani in zapri vsa jedila, vse ostanke, skrbno pometi tla in ne pusti živalim paše. Posebno pazi, da ni niti pod štedilnikom, niti okrog njega nič užitnega. Večkrat izprazni prostor pod štedilnikom, in zažgi v njem kup papirja. Kjer so tla kamenita, storiš to brez skrbi, ako so lesena jih obloži z opeko ali pločevino. Vročina, ki se razvije iz gorečega papirja izvabi iz vseh špranj in razpok mrčes, ki v ognju pogine. Zalega v svojih skrivališčih postane istotako žrtev vročine. Ako ponoviš to večkrat v presledkih po par dni, se boš te nadlege kmalu osvobodila.

Lahko pa storiš tudi to-le: Potresi žvepla v vse razpoke in špranje, tudi v luknje ob zidu in zažgi. Hud duh in dim zaduši mrčes, posebno če potem kuhinjo dobro zapreš (to naj se zgodi zvečer predno greš spat) in ponoviš to par večerov zaporedoma.

Prepričana sem, da se takih neprijetnih domačih živali lahko iznebite, samo dobre volje treba, vztrajnosti in smisla za snago.

KUHINJA.

Kako naredimo res dober gulaž. Meso, ki ga mislimo porabiti, moramo že prej razsoliti. V razbeljeno mast vložimo najprej na koščke zrezano meso in takoj za njim drobno sesekljano čebulo. Ne pusti, da se ti sedaj prične smoditi, temveč prilivaj po malem toliko časa vodo, da se bo čebula popolnoma razkuhala in se v soku poizgubila. Šele sedaj pride moka. (Seveda se je med tem meso že zmehčalo). Nazadnje dodamo še paradižnikovo mezgo, sladko papriko in druge začimbe, katere po okusu uporabljamo. Tako pripravljen sok je gostljat in okusen.

Zdobrov cmok. Na četrt litru mleka zakuhaj nekaj več kot eno osminko litra zdroba, malo osoli in vso mešanico ohladi. Posebej zmešaj dve celi jajci, 7 dkg masla in dve na kocke zrezani žemlji ter to zmes dodaj zdrobovemu močniku. Dobro zmešaj in stresi v čisto krpo, ki si jo namazala z mastjo (zato, da se testo ne prime krpe). Zaveži (ne pretesno!) vso zmes v krpo tako, da nastane en sam cmok. Deni ta cmok v vrelo slano vodo in ga kuhaj eno uro. Ko je kuhan, ga odveži, stresi iz prtiča na krožnik, ga razreži na več kosov in zabeli z zarumenelimi drobtinami. Dodaja se k mesu, raznim omakam ali pa poleg solate.

Šado. Če imamo v hiši bolnika, ki rabi lahke a tečne hrane, potem mu lahko včasih naredimo šado. Naredimo ga tako-le: Vzemi pol kozarca vina, 15 koščkov sladkorja, dve celi jajci in en rumenjaki. Vse deni v lonček, tega pa postavi v vrelo vodo in s šibico zmes neprestano žvrkljaj in stepaj, dokler se ne zgosti. Mesto vina lahko vzamemo mleko.

Kako se obnašamo.

Mislim, da mi naša dekleta ne bodo zamerila, ako načnem tu vprašanje, ki je prav gotovo potrebno vsakemu človeku, ki se smatra za družabno bitje, ki se želi kretati med ljudmi, tudi med takozvanimi boljšimi ljudmi (ker so bolj olikani), a pri tem noče zapasti v kako nerodnost in se osmešiti.

Človeška družba si je postavila gotova pravila, ki jih naj nje člani upoštevajo in uporabljajo zato, da v svojih medsebojnih odnosih ne izzovejo nespozumljenja in sporov. Lepo vedenje je najboljša priporočilno sredstvo. Od prvega vtisa, ki ga napraviš na druge, od tvojega vljudnega ali nerodnega, boječega ali samozavestnega nastopa je veliko odvisno. Osnovno pravilo vljudnosti pa naj nam bo izrek: Česar ne želiš, da ti store drugi, tega tudi ti drugim ne stori.

V nizu zaporednih člankov bom poskusila kratko očrtati, kakšno naj bo vedenje naših deklet, da si bodo v vsaki družbi pridobila ugled in spoštovanje. Naj se predvsem dotaknem našega govorjenja. Glasno, kričavo pogovarjanje, spremljano z mahanjem rok, gotovo ni olikano. Govorimo mirno, poluglasno, premišljeno. Kadar česa ne razumemo ali smo kaj preslišali, ne vprašamo s tistim zategnjenim: „Kaaj?“ marveč rečemo: „prosim?“ ali pa: „Oprostite, nisem razumela.“ Kadar v toku razgovora želimo nekaj povedati ali pripomniti, ne preštrigemo sogovornici besede, temveč se opravičimo z besedami: „Dovoli mi eno opazko,“ ali „oprosti, da te moram prekiniti.“ Tudi se med pogovorom ne sme-

jemo preglasno in brez potrebe. Večno smehljanje in često glasno krohotanje nam vzbudi pomisel, da naša sogovornica ni morda čisto zdrave pameti. — Besedica „prosim“ je pri olikanem človeku vedno v rabi. Niti služkinji, niti otroku ne naročamo česa brez „prosim“. — Kot je prositi vljudnost, tako je zahvaliti se dolžnost. Ne pozabite se zahvaliti za vsako storjeno vam uslugo, za vsak, še tako malenkosten dar, za vsako dobroto. Če smo kedaj povabljeni k mizi in nam gospodinja nudi še, ne bomo rekli: „Ne morem več“ ali „imam dosti“, marveč porečemo: „Hvala lepa, res sem se že dovolj poslužila.“ — Koliko preprirov, razžaljenj in tožb bi bilo manj, če bi ljudje tudi v neljubih spopadih brzdale svoj jezik! Mesto, da zavpiješ: „Lažeš, to ni res!“ reci raje: „Gotovo se motiš, jaz vem, da je bilo drugače.“ Tudi v razburjenosti in jezi se ogibaj psov, kletvic in surovih izrazov, ki bodo jasno dokazale tvojo surovost in ti nakopale morda še neprijetnosti. Nekaj ogabnega je kletvica v ustih mladega dekleta. Meni se dekle, ki kolne in surovo govori, ne zdi ženska. — Važen pogoj vljudnosti je snaga. Predvsem snaga lastnega telesa. Mislim, da je odveč povdarjanje, da je dolžnost vsakega dekleta, da si vsako jutro umije obraz, ušesa, vrat in roke ter počese lase. Da si tudi večkrat celo telo okopamo in vsaj enkrat na teden menjamo perilo, je seveda samoobsebi umevno. Prav tako je neotesano hoditi v obleki, od katere vise odtrgani kosi in ki kar smrdi od nesnage. Saj znamo šivati in vode je dal ljubi Bog tudi dovolj. Olikanost dobre gospodinje se ne zrcali le na njeni snažni zunanosti, marveč tudi v njenem stanovanju. Pač čudno mnenje o redoljubnosti naših žen in deklet, je dobil neki častnik iz Srbije, ki je nedavno po službeni dolžnosti obiskal mnogo hiš v vaseh ljubljanske okolice. Šlo je že na poldne, v večini stanovanj pa je bilo še vse razmetano, nepometeno, nepospravljeno, otroci neurejeni; gospodinje pa so se izgovarjale, da so bile na trgu, z mlekom v mestu itd. Ni mi bilo prijetno opravičevati tako malomarnost pred človekom, ki je imel doslej visoko mišljenje o sposobnosti in gospodinski izobrazbi slovenske žene. Večkrat sem že povdarila in zopet ponavljam: red, snaga in čist zrak naj vlada v naših hišah, pa najsi bodo te še tako male in skromne.

Večkrat sem videla, da si je kdo, ki je sebe prišteval k olikancem, sredi družbe trebil nohte in vrtal po zobeh. Tako vedenje je pravo nasprotje olikanega. Nohte si poreži doma in tudi črne robove si s škarjami osnaži. Silno neokusno je grizenje nohtov. Zobe si prav tako zmij in iztrebi doma, ne hodi z zobotrebcem v ustih med ljudi in tudi kadar si po jedi snažiš zobe z zobotrebcem, stori to tako, da si z drugo roko prikrivaš odprta usta. Prav tako je prostaško vrtati po ušesih. Človeku občutljivega želodca se mora kar gabit, ko vidi, kako vrta mlado dekle z lasnico ali z mezinem po ušesu in potem tisto snov, ki jo je prinesla iz ušesa, z velikim zadovoljstvom obriše v robec ali kamorkoli. Isto velja o brskanju po nosu. Občevanje z nosom je v družbi sploh precej kočljivo. Ne usekuj se glasno. Kadar pa to storiš, se obrni nekoliko proč od družbe. Robec imej vedno svež. Ne polagaj ga na mizo in če pade komu na tla, ga na to opozori, pobrati mu ga pa ne smeš. Kadar si prehlajena in moraš kihati, tedaj stori to kolikor mogoče tiho in v robec. Da bi kihajočemu klicali „Bog pomagaj“ ali mu nazdravljali, se v družbi ne spodobi. Take slučaje kratkomalo preslišimo. Ne pljuvaj okrog sebe! — Izposojenih stvari: knjig, oblačil, orodja, ročnih del, ne kvari in ne zamaži. V tuje stanovanje prihajaj s čistim obuvalom, ne meči po tleh olupkov, papirčkov itd. Tuja lastnina, tuje stanovanje naj ti bo sveto. **Mano.**

Razno

O ljudožrcih.

Mnogo smo čitali in slišali o divjih plemenih, ki jih prištevamo k ljudožrcem ali kanibalom. Strašna navada teh divjih plemen, da uživajo človeško meso, je zanimala ves svet in mnogi raziskovalci svetovnega slovesa, ki proučujejo še neraziskane zemeljske predele, nepoznane narode in njih običaje, so se odpravili med ta plemena in v svojih obširnih spisih objavili marsikaj zanimivega. Dva slavna učenjaka Parkison in Kremer sta odkrila sledeče:

Prvotno so belci, ki so prišli med divja plemena, bili sprejeti z velikim gostoljubjem in častjo, tako kot pač sprejme tujca dobrodušen, nič hudega sluteč otrok. Šele ko je prišlo do sporov in bojov med domačini in belimi tujci, ki so v svoji pohlepnosti za bogatimi pokrajinami z vso brezsrčnostjo preganjali in morili mirne divjake, šele tedaj so le-ti posegli po samoobrambi ter pričeli pobijati, obglavljati, na razne načine mučiti, skalpirati in jesti tudi belce. Svojih soplemenjakov, prebivalcev iste naselbine in iste pokrajine, ako ne žive z njimi v sovraštvu, ljudožrci ne jedo. Poraja se nam vprašanje: kaj sili divjake, da jedo meso ljudi, ki so jih v boju ujeli in umorili? Raziskovalci so dognali, da ti primitivni ljudje globoko verujejo, da preide z mesom sovražnika vanje tudi sovražnikova sposobnost, njegov pogum in junaštvo, da, celo duša ubitega postane sužnja zmagovalca. Seveda pa jim tudi človeško meso samo po sebi diši.

Ljudožrstvo je bilo razširjeno med divjimi plemeni severnoameriških pokrajin (Indijanci), po otokih Tihega in Indijskega oceana, posebno po Melaneziji, Avstraliji in po skupini otokov Fidži ter na Novih Hebridih. Severnoameriški ljudožrci so od svojih žrtev shranjevali skalpe kot znamenje svojega junaštva. Skalpirali so tako, da so z ostrim nožem zarezali kožo kroginkrog lobanje ter jo potem z lasmi vred potegnili s kosti. Kožo so potem posušili in shranili. Mož ali mladenič, ki je imel največjo zbirko skalpov, je bil najbolj spoštovan in najbolj ugleden v vasi. Čim več skalpov je kdo imel, tem več je bilo tudi uspeha med divjaškimi lepoticami. — Drugim kanibalskim plemenom je bil znak junaštva glava ubitega sovražnika. Čim več sovražnih glav, tem večja slava.

Ko je bil skalp ali glava shranjena kot trofeja, se je pričelo gostenje s človeškim mesom. — Med prebivalci Fidžijskih otokov so vse vojne ujetnike vzdrževali in jih krmili za posebne svečanosti, ki so jih združili s svojim strašnim bogoslužjem. Pri teh slovesnostih so uprizarjali divje plesе z groznim vpitjem, skakanjem in vihtenjem orožja. Na Novih Hebridih so človeško meso prodajali kot druge navadne jestvine.

Poglejmo nekatere običaje teh divjakov: Kadar je kdo izmed njihovih poglavarjev umrl navadne smrti, tedaj se je zbrala okrog njegovega trupla vsa družina, vse njegove žene in otroci. Pričelo se je objokovanje in žalovanje. Silen krik se je razlegal daleč na okrog, pri tem so se žalovalci čudno upogibali, se vrteli in skakali, preklinjajoč zlobnega čarovnika, ki je urekel dragega pokojnika, da je moral umreti. Kmalu po prvem jadikovanju so se vse vdove morale namazati po obrazu in po celem telesu z neko belo glino, ki se je prilepila na kožo kot smola in je pomenila isto kot žalna obleka pri nas. Naslednjo noč so morale žene in otroci zapustiti pokojnika in med moškimi se je začel tajnosten obred, pri katerem so odločili glavo od trupa in truplo pokopali. Glavo so prenesli z največjo svečanostjo v „dom duhov“ in jo tu postavili v vrsto z drugimi glavami že umrlih velikašev. Vse vdove so morale celo leto žalovati za svojim možem. Živeti so morale samotno, vsaka zase, niso se smele umivati, ne striči, (pri divjakih so žene prav tako ostrižene kakor moški). Vsak dan je morala žena obiskati grob svojega soproga, a pri tem ni smela stopati pokonci kot drugi ljudje, marveč je morala hoditi po štirih kot žival, vsa zagrnjena v veliko pokrivalo, da je ne bi nihče spoznal. Mlajše dekletke jo je vodilo na vrvi kot psa, ker bi sicer tako zakrita ne našla poti do groba. — Kadar se je koža in meso na glavi pokojnika čisto posušilo in razpadlo, tedaj so izoblikovali iz bele gline nov obraz, ga pritrdili na lobanjo in tako lik pokojnika ohranili še bodočim rodovom.

Še nek poseben, nič manj okruten običaj, je objavil misijonar Braun, ki je pred kakimi 15 leti živel med divjaki Nove Guineje. Vsako dekletko, ki je dovršilo gotovo starost, zapro v kletko iz bambusovih palic. V tej kletki tak otrok (saj je res še otrok!) ne more stati, marveč leži ali čepi, mnogo mesecev, včasih celo leto in še več, dokler ne pride mladenič, ki so ga ji njeni starši izbrali za moža, in jo reši. Ves čas svojega strašnega jetništva sme

zapustiti dekletce to kletko le po enkrat na dan, da se umije in še to v navzočnosti kake starejše žene.

To so le nekateri običaji teh primitivnih plemen, ki jih še danes imenujemo ljudožrce, čeprav so oblasti že docela zatrlje grozno nãvado: uživanje človeškega mesa.

Dosleden. Predno so šli Skočirjevi na počitnice, so svojega osemletnega sinčka skrbno poučevali, kako se mora obnašati, da staršem ne bo v sramoto. Posebno sta mu priporočala, naj nikar ne pove — po svoji stari navadi — vsakemu človeku v obraz, kadar opazi na njem kaj neprijetnega. Rajši naj skuša biti ljubezniv in vljuden. Sinček si te nauke dobro zapomni. Ko se pripeljejo v K. in jim krčmarica postreže z južino, opazuje deček z vidnim zanimanjem njen krof. Slednjič se ne more več premagovati in reče kar moč ljubeznjivo: „Kako krasen krof imate, gospa krčmarica, ta vam prav zares dobro pristoja!“

Pohvala. Tonček priteče ves srečen iz šole: „Mama, danes sem bil pa pohvaljen!“

Tako, kaj pa je g. učitelj rekel?

Rekel je: „Vsi ste butci, Tonček je pa največji butec med vami.“

Zakaj je žalosten. Kaj pa vam je dragi g. doktor, da ste tako slabe volje?

Ah, izgubil sem enega svojih najboljših bolnikov.

Kaj vam je umrl?

O ne, ozdravel je.

Pred sodnikom. Kakšen vzrok mi morete navesti kot opravičilo, da ste ukradli 100.000 Din?

Gospod sodnik, bil sem strašno lačen.

Sladkosnednež. Atek, želiš morda še košček torte?

Ne, hvala lepa, sinko, dovolj sem vzel.

Atek, sedaj vprašaj še ti mene tako.

Prijatelj. Veš na svatbo hoditi, to pač ni prijetna stvar.

Tako? Zakaj pa potem greš?

Človek, svoje lastne svatbe se vendar moram udeležiti!

Ljubezen. Ali me res ljubiš, dragi?

Čez vse.

Ali bi hotel zame tudi umreti?

Tisto pa ne, moja ljubezen je neumrjoča.

Pozor!

Pozor!

Nagrade v vrednosti po
50.000 dinarjev prinese

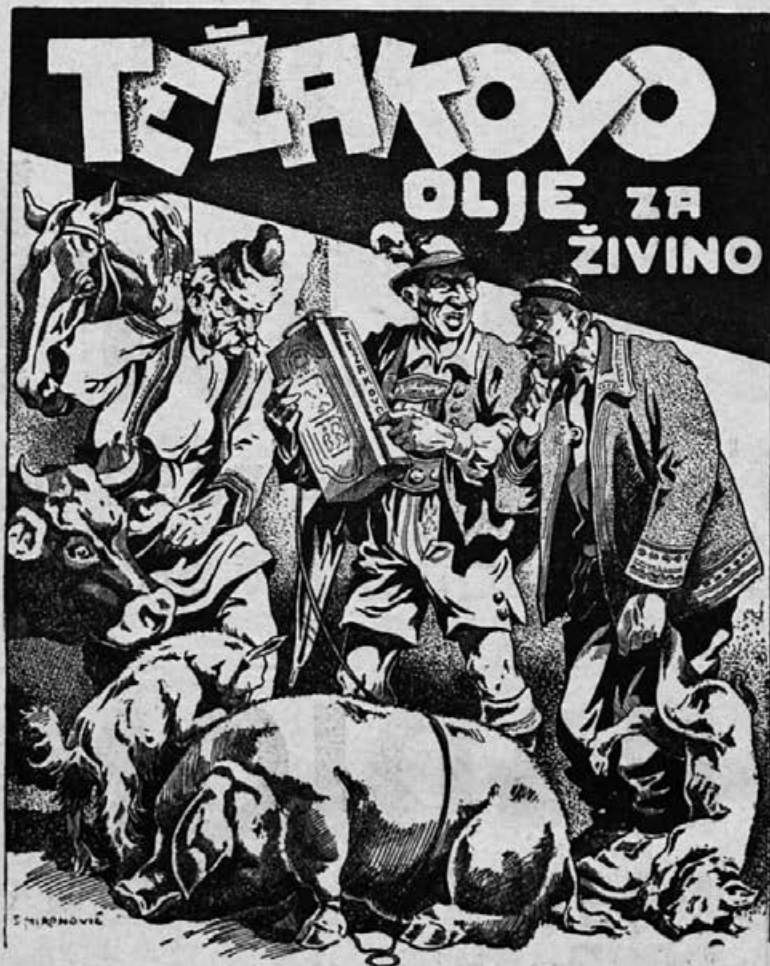
RADION

nagradna naloga
onim, ki

**.bodo rešili
nalogo**

Pojdite takoj k svojemu
trgovcu, da Vam da karto
za sodelovanje pri nagrad-
ni nalogi in točne pogoje!

katerega vrednost in korist je opisana v Grudi št. 1. 2. 3. 4. 5.
Prečitajte dotične članke. Dobi se samo pri

M. Težaku, Zagreb
Gundulićeva ulica 13.

v kanticah od 5 kg in stane ena kanta s poštnim povzetjem
Din 125.— To olje je nesporno najuspešnejše sredstvo za kr-
mljenje slabotne in zahirane živine in sicer radi bogate vsebine
na vitaminu A in posebno radi vitamina D, ki ga v nobenem
drugem krmilu ni.

Fantje - bodoči gospodarji!

Čim več boste imeli iskušenj, tem boljši gospodarji boste. Izberite si po 100² travnika, njive, vinograda, sadnega vrta in obdelujte ga, kot ga obdeluje vzorni gospodar. **Ako uporabite apneni dušik in Nitrofoskal Ruše, ki vsebuje vse hranljive snovi: dušik, fosforno kislino, kalij in apno,** torej vse kar rastlina rabi za hrano, svoje življenje in dober plod. Imeli boste veliko veselje, kajti uspeh v dobrem in obilnem pridelku Vam bo vzbudil zaupanje in ugled med domačimi.

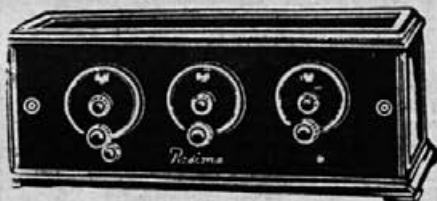
**Nitrofoskal Ruše in apneni dušik izdeluje
Tvornica za dušik d. d., Ruše pri Mariboru**

ki raziskuje tudi zemljo in daje navodila za pravilno gnojenje.

**Predavanja, napoved vremena, napoved časa,
petje, godba
vsak dan v vaši sobi!**

**Nabavite si pri nas
dober radijski aparat**

Radio Ljubljana

Ljubljana, Miklošičeva 5. Maribor, Aleksandrova 44.

„EKONOM“

**osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7**

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče, predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Ali si že član „Kmetijske matice“?

Preden si nabavite pisalni stroj, si ogledajte stroj

TRIUMPH
PISALNI STROJI

Specijalna mehanična delavnica

Barvni trakovi, ogljeni papir, računski stroji i. t. d. vedno v zalogi

LUD. ŽITNIK, — Ljubljana

Kolodvorska ulica 26. — Telefon šte. 34-23

Izšla je Blasnikova **VELIKA PRATIKA**

za navadno leto 1931,
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najbolj obražtan.

V „Veliki Pratici“ najdeš vse, kar človek potrebuje vsak dan: Katoliški koledar z nebesnimi, solničnimi, luninimi, vremenskimi in dnevnimi znamenji; — solnčne in lunine mrke; — lunine spremembe; — koledar za pravoslavne in protestante; — nošne doležbe za bogoslovijo; lestvice za kolk, za pobornice, kupne pogodbe in račune; — konzulate tujih držav v Ljubljani in Zagrebu; — vse selme na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Prekmurju, Medžimurju in v Julijski Benečiji; — pregled o koncu brejosti živine; — tabele hektarov v oralih; — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu; — tabele za računanje obresti; — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami; — oznanila predmetov, ki jih rabi kmetovalec in žena v hiši. — Cena 5 Din.

„VELIKA PRATIKA“ se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pismeno pri založniku:

tiskarni J. Blasnik mal. d. d.
v Ljubljani.

Pozor čebelarji!

Kupimo večjo množino prvovrstnega točenega medu. Pošljite vzorec z najnižjo ceno na

JULIJ ZUPAN
LJUBLJANA, Sv. Petra 35

LEKARNA **TRNKÓCZY**

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih zdravilnih sredstev, mineralnih voda, obvezil itd.

Ali ste že?
poravnali naročnino!

Dobro kupite

Nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, vošeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

A. & E. Skaberne,
Ljubljana

Največja izbira
češkega in angleškega sukna

Pridobite „Grudi“- vsaj enega novega naročnika!

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznано najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neom. zav.

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 6%, pri tromesečni odpovedi po 7 1/2% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 500.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačne poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12 1/2 in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2 ure.

